Ambiental

Les universitats aposten per una sostenibilitat integral

29/01/2013
Autor/a: Fundació Autònoma Solidària

Font:

Font:

Font:

Font:

Font:

Font:

Les universitats aposten per una sostenibilitat integral

29/01/2013
Autor/a: Fundació Autònoma Solidària

Resum:
La sostenibilitat té tres dimensions bàsiques: econòmica, social i ecològica i des de totes elles l'objectiu és evitar actuacions que posin en perill els recursos del demà. Des de fa gairebé 20 anys les universitats catalanes estan emprenent accions per combatre la degradació de l'entorn i tenir un creixement sostenible.

Producció, creixement, arquitectura, desenvolupament... No resulta estrany que en nombroses ocasions totes aquestes paraules apareguin associades a l'adjectiu "sostenible". No és que la sostenibilitat estigui de moda sinó

que l'evident necessitat de **plans d'acció per combatre la degradació de l'entorn** ha col·locat aquest concepte a primera pàgina de l'agenda.

Alguns municipis s'han associat en xarxa per recórrer junts el camí cap a models de ciutat que evitin la degradació de l'entorn i hi ha empreses, cada cop més, que també busquen fer aquest camí. Les universitats catalanes en són un altre exemple, i en general bastant potent. Totes tenen alguna estructura organitzativa que treballa per implantar protocols i mètodes més sostenibles als campus. Tot i que el major gruix d'accions que es duen a terme en aquest sentit estan relacionades amb el camp ambiental, cada cop les universitats apunten més cap a una sostenibilitat entesa en el sentit més ampli del terme.

> La UAB va inaugurar la seva Oficina de Medi Ambient el 1995 i el primer Pla Ambiental de la UPC data de 1996.

Els plans de **reducció del consum energètic**, les **polítiques d'igualtat de gènere**, els programes de voluntariat universitari, la comercialització de productes de comerç just en els serveis de restauració dels campus o les convocatòries d'**ajudes econòmiques per a projectes de cooperació** són alguns dels elements que demostren que les universitats catalanes creuen fermament en la sostenibilitat.

La irrupció de la sostenibilitat a les universitats

El 1990, 22 universitats d'arreu del món es van comprometre a liderar un procés que plantés cara a la degradació ambiental i a l'esgotament dels recursos, ambdues situacions provocades per un model econòmic insostenible i potenciador de les desigualtats. D'aquest compromís en va sorgir la Declaració de Talloires, la qual establia deu punts per incorporar l'alfabetització sobre sostenibilitat a les universitats.

Paral·lelament, l'Associació d'Universitats Europees (CRE) va engegar el programa Copernicus amb l'objectiu de col·laborar en la solució dels problemes ambientals comuns des de les universitats. Així, el 1993 es va presentar a Barcelona la "Carta universitària per al desenvolupament sostenible".

> La Declaració de Talloires (1990) estableix deu punts per incorporar l'alfabetització sobre sostenibilitat a les universitats.

Tot i que des del programa Copernicus es van publicar diversos documents com les "Pautes Copernicus per al desenvolupament sostenible a l'EEES. Com incorporar els principis del desenvolupament sostenible al procés de Bolonya", mai va arribar a tenir prou força i les accions s'han anat reduint al llarg del temps. La Universitat Autònoma de Barcelona va inaugurar la seva Oficina de Medi Ambient el 1995 i el primer Pla Ambiental de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) data de 1996.

El setembre del 2002, la Conferència de Rectors d'Universitats Espanyoles (CRUE) va crear un grup de treball per a la Qualitat ambiental, el Desenvolupament sostenible i la Prevenció de riscos a les universitats (CADEP) per tal de posar en comú l'experiència de totes les universitats membres en la matèria i fomentar la cooperació entre elles. Al llarg dels anys, cada universitat s'ha adherit als grups i declaracions que ha cregut més apropiats de tal manera que no hi ha dos plans de sostenibilitat iguals.

> Algunes universitats com l'Autònoma o la Pompeu Fabra han seguit el model de l'Agenda 21 per dissenyar els seus plans de sostenibilitat.

El respecte pel medi ambient

Actualment, totes les universitats tenen un full de ruta per fer que els centres siguin més sostenibles en termes de medi ambient. Algunes es marquen fites temporals mentre que altres han preferit prescindir-ne. "En el Pla de Sostenibilitat no ens hem marcat tempos gaire concrets perquè ara mateix és difícil assignar pressupostos a les accions", comenta Òscar Marcos, tècnic de medi ambient de l'Oficina de Seguretat, Salut i Medi Ambient (**OSSMA**)

de la Universitat de Barcelona (UB). Dins el Pla de Sostenibilitat, un document molt complet, la UB contempla prop de 150 accions repartides en deu línies estratègiques entre les quals hi ha la mobilitat, els residus o l'energia i els recursos naturals.

Altres universitats com la Pompeu Fabra o l'Autònoma de Barcelona (UAB) han optat per implantar l'Agenda 21 per marcar els principals eixos pel desenvolupament sostenible dels campus. Aquest model s'adapta millor a universitats de campus, que presenten un continu territorial i que, conseqüentment, necessiten autogestionar molts àmbits de la seva activitat diària com el tractament de residus o la mobilitat.

No obstant això, el model més estès entre les universitats catalanes és el sistema de gestió ambiental sense certificació ja que permet major flexibilitat que la resta. "No sempre és possible disposar dels recursos necessaris per complir amb el que estableixen els sistemes de certificació", comenta Òscar Marcos tot explicant que aquest ha estat el model adoptat per la UB.

> Cada universitat té un pla de sostenibilitat propi que ha dissenyat en funció de les seves necessitats i característiques.

Entre les accions ambientalment sostenibles més comunes de les universitats destaca l'intent de desincentivar l'ús del vehicle privat i promoure la mobilitat en bicicleta o transport públic, reduir la producció de residus començant, per exemple, per generalitzar la impressió a dues cares, implantar mesures d'estalvi energètic i apostar gradualment per les renovables, reduir les emissions de diòxid de carboni...

D'altra banda, l'arquitectura sostenible ha experimentat un creixement notable durant els últims anys i les universitats no se n'han quedat fora. L'objectiu de l'edificació sostenible no és altre que minimitzar progressivament l'impacte ambiental de la construcció i a partir de l'ús de determinats materials reduir el consum energètic de les llars o edificis. El desembre del 2011, la URV va plantar 49 xops davant la façana oest de la facultat d'economia i empresa per protegir les aules de la llum del sol durant l'estiu. Es tracta d'un mur vegetal d'arbres caducifolis que durant l'hivern, gràcies a la caiguda de les fulles, permet el pas de la radicació solar per tal de no impedir l'entrada de la llum i l'escalfor del sol.

La importància de crear llaços

La sostenibilitat no només implica respecte ambiental sinó també equilibri de les societats i d'aquestes amb el seu entorn. Tal i com explica Angel Ranedo a un article publicat al portal de sostenibilitat de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), "un món sostenible és aquell en el qual les desigualtats socials, la diferència de recursos nord-sud o pobres i rics té una solució".

"Una manera de treballar per la sostenibilitat social des de les universitats és intentant crear **sinergies amb els municipis propers**, les empreses locals, les entitats de l'entorn...", explica Sara Martínez, responsable de voluntariat de la Fundació Autònoma Solidària (FAS) de la UAB. Un exemple és el programa socioeducatiu CROMA de la FAS. El CROMA està present a escoles i instituts de tres ciutats properes al campus de Bellaterra: Cerdanyola del Vallès, Sabadell i Rubí. "D'aquesta manera s'estableix un vincle clar entre la universitat, els centres educatius de primària i secundària i els ajuntaments dels municipis als quals pertanyen aquests", comenta Martínez.

> Sara Martínez: "Una manera de treballar per la sostenibilitat social des de les universitats és intentant crear sinergies amb els municipis propers".

La Universitat de Girona (UdG) aposta per aquesta sostenibilitat des de l'Oficina de Cooperació per al Desenvolupament, des d'on molt sovint s'impulsen, per exemple, campanyes de recollida d'aliments o de joguines en col·laboració amb entitats que formen part del teixit no lucratiu de la ciutat com el Banc dels Aliments, Creu Roja, Cáritas... Segons Esperanza Pérez, responsable dels temes socials de l'OSSMA de la UB, ells també treballen la sostenibilitat social seguint aquestes línies de col·laboració amb altres entitats locals.

Comprar sostenibilitat

Probablement una de les maneres més eficaces per reduir les **desigualtats mundials** és tenint **conductes de consum responsables**. En aquest sentit, el **comerç just** esdevé una pràctica econòmicament sostenible que contribueix al desenvolupament de les comunitats tot assegurant els drets de productors i treballadors. Des de fa un temps, les universitats catalanes serveixen cafè de comerç just a través de la majoria de màquines de begudes calentes i en alguns campus també ho fan als bars i restaurants.

D'altra banda, tal i com assegura el periodista Angel Ranedo, "els mecanismes per millorar el nivell de renda de les persones pobres passen per la **utilització ètica dels recursos i instruments econòmics** habituals" com poden ser els diners i els bancs. És en aquest sentit que la banca ètica pren un gran protagonisme com a element de l'economia sostenible. Durant aquest curs, **SETEM**, **FETS** i **Justícia i Pau** estan impulsant la campanya Demana Banca Ètica per promoure aquest model a les universitats.

La sostenibilitat dins els plans educatius universitaris

Quan el 2009 la CADEP es va constituir en comissió sectorial va aprovar un seguit de directrius referents a la sostenibilització. Una d'aquestes proposa "la **revisió integral dels currículums** des de la perspectiva del desenvolupament sostenible" per tal d'assegurar "la inclusió dels **continguts transversals bàsics en sostenibilitat** a totes les titulacions".

"La Universitat té un important paper a jugar respecte a l'objectiu del desenvolupament sostenible, tant pel sector d'edat de les persones a les quals s'adrecen les seves activitats com pel seu rol en la societat", asseguren des de la Universitat Pompeu Fabra (UPF). I és que orientant les activitats educatives i de recerca vers un desenvolupament social i econòmic sostenible, les universitats són una de les institucions que poden contribuir millor en la difusió de coneixements i bones pràctiques vinculades a la sostenibilitat.

Actualment a Catalunya ja hi ha càtedres dedicades integrament a la sostenibilitat com són la Càtedra DOW/URV de Desenvolupament Sostenible o la Càtedra UNESCO de sostenibilitat i la UPC té un espai web amb material de suport a la docència en sostenibilitat sota el nom de Tecnologia i sostenibilitat. A més, existeixen alguns instituts i centres de recerca sobre medi ambient com són l'Institut de Medi ambient de la UdG o l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals de la UAB.

Etiquetes: comerç just, desenvolupament sostenible, universitat, voluntariat ambiental, educació

URL d'origen: https://xarxanet.org/ambiental/noticies/les-universitats-aposten-per-una-sostenibilitat-integral